

הרבני תורה

יו"ל עויי ביהמ"ד וכולל אברכים דרכי תורה- וכולל שערים המצויינים -רחובות

דבר המצרפת

שאיפות...

בשבוע זה חזרו אלפי בני ישיבות ואברכי כוללים לזמן קיץ הבעל"ט, ושוב נשמע קול התורה ברמה בבתי המדרשות. בני תורה אלו הם נשמת אפו של עם ישראל, והם הם השומרים ומגינים בתורתם על האומה כולה.

והנה ידועים דברי התוס' במסכת כתובות (טג.) ש"דרך הוא בהולך ללמוד שנעשה גדול", אך למעשה למרות ריבוי הלומדים לו זכינו בדורנו, לא רבים נעשים גדולים בשיעור קומה של הדורות הקודמים. ויתכנו כמה סיבות לכך, אך אנו נתמקד באחת מהם.

הנה, כשנביט במטמוני לשון הקודש נמצא, ש'הליכה' מציינת את העובדה שאדם הולך אל מקום מסוים, אך לא קיים בלשון זו מושג של 'הולך' סתם ללא מטרה ויעד. אדם כזה נקרא משוטט, וכמו שנאמר (במדבר י"א ה) "שטו העם", ופירש רש"י, 'אין שייט אלא לשון טיול להנאה בלא עמל'. וכן ביאר המעודת ציון (אייב א. ז) ש'שטו' הוא ענין ההליכה אנה ואנה, ללא כל יעד ומטרה. אך 'הולך' בלשון התורה, היינו שהאדם הולך אל יעד מסוים, וכמו שנאמר (בראשית כ"ב א) "ויילך אל המקום אשר אמר לו האלוקים".

וכשהתורה מכנה את עמל התורה בשם הליכה- "אם בחוקותי תלכו", הוי אומר, שהמפתח להצלחה בתורה הוא ע"י הצבת מטרות רוחניות ויעדים תורניים, שאלהים האדם שואף בכל מאדו. [והדבר ברור, שאין הכוונה למטרות של כבוד ושררה וכיוצא, אלא לשאיפה לעמקות וידיעת התורה עד להיותו של האדם גדול בתורה]. ומשום כך, כשהאדם עמל נקרא הדבר בשם הליכה, כי ההליכה לקראת היעד של גדלות בתורה, נוסכת בו רעיון עז לרתום את כל כוחותיו לעמלה.

וסוד הדבר הוא, שכאשר האדם לומד מתוך שאיפה עצומה לגדול בתורה, כבר עתה ניצב לימודו במדרגה אחרת, כי חש הוא בחובה המוטלת על כתפיו ללמוד ולעיין היטב, ומתוך כך ימסור את נפשו ויתאמץ ביתר עוז בלימוד התורה.

ודבר זה היה מרגלא בפומיה של בעל הברכת שמואל (הרב הדומה למלאך עמ' 153), ששומה על כל בן תורה שיהיו לו שאיפות רוחניות גדולות. והיה אומר, 'אני שאפת להיות ר' עקיבא איגור, ונחיתתי ר' ברוך בער, אך אם הייתי שואף להיות ר' ברוך בער, לא היה נשאר ממני כלום'. וכן אמר (שם) שהסיבה לכך שבדורות עברו היו כל ישראל שומרי תורה, היא משום שכל אב החדיר בבנו מיניקות שאיפות לגדלות בתורה.

וכן מצינו באיגרת שכתב הגר"ב (שם) עקב מעשה שהיה ברב אחד, שביקר את בנו שהיה תלמיד הגר"ב. בתום הביקור, בירך הגר"ב את האב שבנו יהא מגדולי ישראל. כששמע זאת האב, אמר, 'איני מעפה שבני יהא גדול הדור, שאיפתו היא שיהא ת"ח ותו לא'. והגר"ב השיב לו, שהשאיפה חייבת להיות, להיעשות גדול בתורה. לאחר מכן נודע, שאותו תלמיד היה מספר במכתביו לאביו, על השאיפות העליונות שהיו נוטעים רבני הישיבה בתלמידים. ואביו טען באופן תדיי שיש משום בקשת כבוד וגאווה, כמה ששואף בנו להיות גדול בתורה. וכשנודע הדבר לגר"ב, שלח לאב מכתב, ובו כתב בזה הלשון, 'שמעתי שלדעתך אין לחנך התלמידים להיות מורי הוראה בישראל וגדולי הדור. ואני שואל, אם כדברייכם תורה מה תהא עליה, וללא שאיפות לגדלות בתורה כיצד יצמחו גדולי תורה בישראל'. הבה נחיד בנפשו ובנפש בנינו את השאיפה לגדלות בתורה ויראת שמים, ונזכה בכך בזה ובכא.

שבת שלום !

מאורות הפרשה

הרה"ג רונן גולן שליט"א
ראש כולל "שערים המצויינים"
ומח"ס "רינונה של תורה"

מפי עוללים ויונקים יסדת עוז

פרשת אמור אוצרת בתוכה מוסר השכל נעלה בענין חינוך הבנים, וכפי שדרשו חז"ל (יבמות קיד.) "אמור ואמרת- להזהיר גדולים על קטנים". ואזהרה זו שנאמרה בדיני הכהנים פנים רבות לה, וממנה למדו חז"ל את גודל חיוב שמירת הגדולים על הקטנים בכל התורה כולה.

ופתח דברינו יאיר בדברי הרמב"ן בפרשתנו (פס' א) שבדיני קדשי שמים נתכנו הכהנים "בני אהרן", אך בדינים העוסקים בהם ובקדושתם נקראו "כהנים". והקשה החתם סופר שאם כן היאך נפרנס לשון הכתוב "אל הכהנים בני אהרן" והרי פרשה זו עוסקת בקדושת הכהנים ולא בקדשי שמים. וביאר בזה יסוד נפלא, כי הנה לפי דרשת חז"ל הנ"ל, מלבד ציווי הכהנים עצמם נכללת בפסוק זה אזהרה על קדושת הקטנים. ולכן כנגד ציווי הכהנים נקט "אל הכהנים", אך כנגד אזהרת הגדולים על הקטנים נקט "בני אהרן", ללמדך שהקטנים הם קדשי שמים, וצריך האב לשמור על קדושת בניו כפי שמצווה בשמירת הקדשים.

ויודע המעשה בתלמי המלך (מגילה ט.) שביקש מהזקנים לתרגם התורה ליונית, ונתן הקב"ה עצה אחת בליבם לשנות הלשון במקומות שהיה יכול לטעון לפי דעתו המשובשת. ובכללם הפסוק "וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות" (שמות כד. ה), וחלף תיבת "נערי" כתבו "זאטוטי בני ישראל", ופירש רש"י ש"נערי" הוא לשון קטנות, וחששו שיאמרו גרועים שלכם שלחתם לקבל פני שכניה, אך זאטוטי הוא לשון חשיבות. וביאר הגר"ש אלישיב שליט"א (דברי אגדה עמ' רל"ב) שאותו בעל הארנבת לא היה יכול להשכיל ולהבין בדעתו הנמוכה כיצד עבורת הקרבנות מסורה בידי נערי ישראל, ולפי קוצר השגתו צריכים לעסוק בעבודה רק זקני וחשובי ישראל. אולם תורתנו הקד' מלמדתנו שדוקא הנערים הם העוובה והבטחון לקיום התורה ועבודת הקודש, ולפי האמת אותם הנערים הם הזאטוטים וחשיבותם גדולה עד מאד.

ובמסכת שבת (ק"ט) דרשו חז"ל "לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן", ועוד אמרו שם שיער שאין בה תינוקות של בית רבן מחריבים ומחרימים אותה ולא נותר ממנה שריד ופליט. וכתב המשך חכמה (שמות טו, יג) שמקור הדברים הוא הפסוק "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשביט איוב ומתנקם" (תהילים ח). שממנו למדנו שתורת התינוקות היא עוז וכח ובזכותה בטלים כל הצוררים והאויבים, ומכלל הן אתה שומע לא, שאם מבטלין תלמוד תשב"ר אז ח"ו יש אויב ומתנקם ונחרבת אותה העיר.

צא ולמד מעלת תורת תשב"ר מדברי חז"ל "בכל יום יוצא מלאך מלפני הקב"ה לחבל את העולם, וכיון שהקב"ה מסתכל בתינוקות של בית רבן מיד נהפך כעסו לרחמים" (כלה רבתי ב.). עוד אמרו (שבת ק"ט) שאין העולם מתקיים אלא בשביל הבל של תשב"ר שאין בו חטא. והאיר בזה הגר"מ ליפקוביץ שליט"א (דרכי החיים ח"ב לה) שלא אמרו בזכות "תורת תשב"ר" אלא "הבל תשב"ר", ללמדך כמה גדול וחשוב לימודם אצל הקב"ה, עד שאפילו ההבל שיוצא מפיהם בזמן שמדברים דברי תורה, מקיים ומעמיד את העולם. ולדבריו יש יתד במקום נאמן בדברי המדרש "בשעה שהתינוקות נפטרים מבית רבן בת קול יוצאת ואומרת להם לך אכול בשמחה לחמך, נתקבל הבל פיכם לפני כריח ניחוח" (קהלת רבה ט, א).

ובמדרש איכה דרשו (א, לב) "א"ר יהודה בא וראה כמה חביבין תינוקות לפני הקב"ה, גלתה סנהדרין ולא גלתה שכניה עמהם, גלו משמרות ולא גלתה שכניה עמהם, וכיון שגלו תינוקות גלתה שכניה עמהם". ונראה לבאר הענין על פי דברי הגר"א (ביאורי אגדות ב"ק צב:) שהקטנים הם קיום השכינה בישראל, כיון שגדול בטחונם בה, וכנגד זה מנהיגם הקב"ה בהשגחה פרטית עצומה, אך הגדולים בוטחים בעצמם לפי ענינם, ולכן נמעטת ההשגחה מהם. ולכן הכרובים במקדש נקראו כן על שם "כרביא" דהיינו התינוקות שהם קיום השכינה. ולדבריו יתבאר כמין חומר טעם הדבר שבגלות התינוקות גלתה השכינה, שהרי נתייחדה להם ההשגחה ביותר.

והעיון יעקב (שבת ק"ט) כתב שכשם שנחרבה ירושלים מפני שביטלו בה תשב"ר ובאש הוצתה, כך באש עתיד הקב"ה לבנותה בזכות תורת תינוקות של בית רבן, ויבנה המקדש בימות המשיח בזכות הבל פיהן. ועל דרך זה פירש את דברי חז"ל (ע"ז א) שאחר חורבן בית המקדש יושב הקב"ה ומלמד תורה לתינוקות של בית רבן. שהרי לא נחרבה ירושלים אלא על שביטלו תשב"ר מלימוד התורה, ולכן מלמדן הקב"ה תורה כיון שחפץ הוא לגאול את בניו, וגאולה זו ניתנת רק על ידי תיקון החטא וריבוי לימוד התורה של תינוקות ישראל. ונמצא שאזהרת הגדולים על הקטנים כפולה ומכופלת בענין זה של לימוד התורה שבו תלויה גאולת ישראל, ובזכות קיום הדבר יברך ה' הקטנים עם הגדולים ונזכה לבנין המקדש וירושלים.

שור כשב ועז

"שור או כשב או עז כי יוולד" (ויקרא כב, כז)

שמות בעלי חיים אלו בלידתם נקראים בתורה בשם: עגל – בנה של הפרה. טלה – בנה של הכבשה. גדי – בנה של העז. ולפי זה מדוע נאמר כאן התוארים שור או כשב ועז בעת לידתם?

על כך אמרו חז"ל (ב"ק טז, א): "שור בן יומו קרוי שור, איל בן יומו קרוי איל". כלומר מאחר שמהות בריאת בעלי החיים וגדילתם אינה שינוי מהותי מעת לידתם מקטנות לגדלות במעלה ומדריגה, שהרי לא נברא אלא בעבור האדם וכל שינוי שמם מקטנות לגדלות הינו תכנון בלבד (מלבד בדיני קרבנות שמוקצב זמן ראוי להקרבנם) על כן גם ביום לידתם כבר יכולים לנותם על שם העתיד בגדלותם כי סופם מוכרח משבע בריאתם ולידתם. ובניגוד לאדם שנברא בצלם אלקים וניתנה לו כוח הבחירה לטוב ולרע וכל מעלתו ותשויבותו היא בכך שעולה מיום ליום בקודש בבחינת "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (בראשית כח, יב) בכך נעשה אצלו שינוי מהותי מעת היוולדו עד יום פטירתו שאז נעשה שלם בכל קומתו ברמ"ח איבריו וש"ס גידיו בבחינת אדם לעליון ורק אז ממלא את תפקידו בעולמו כאשר מתמודד ומתעלה על כל המניעים והמזכירים לו בעבודתו מבית ומחוץ וזוכה לכבוש יצרו ולעשות נחת רוח ליצורו.

ומטעם זה אנו רואים שבכל הבריאה נאמר "טוב מאד" על כל יום ויום בפרט, ואילו על בריאת האדם לא נאמר "טוב מאד" רק על כללות הבריאה נאמר (בראשית א, לא) "וירא את כל אשר עשה והנה טוב מאד" כי שלמות האדם איננה בעת לידתו ואדרבה יוצא לפרשת דרכים של מלחמה והתמודדות ושלמותו נעשית בסוף ימיו לאריכות ימים ושנים טובות. (עפ"י אלפי ישראל - החי ח"א)

מאורי ישראל

המהרה"ו - רבי חיים ויטאל זצ"ל

אביו רבי יוסף עלה לארץ ישראל מדרום איטליה, ובראש חודש חשוון שנת ה'ש"ג נולד בנו - חיים, בעיר הקודש צפת. בהגיעו לגיל 14 החל ללמוד בבית מדרשו של האלישיך הקדוש ובנוסף ללימוד הגללה נמשך ליבו לתורת הנסתר והוא הצטרף לבית מדרשו של הרמ"ק (ר' משה קורדובירו) ללימוד תורת הקבלה.

הרב עסק במסחר ונדד בין צפת, ירושלים ודמשק, לאחר שהאר"י הגיע לצפת בשנת ה'ש"ל זנה ר' חיים את מסחרו והחל ללמוד את תורת הנסתר אצל האר"י הקדוש אשר ציווה כי ר' חיים ויטאל בלבד יכתוב את תורתו. בשנת ה'של"ו עבר למצרים ולאחר תקופה קצרה חזר ועסק במשך מספר שנים בהפצת התורה בירושלים.

באחד הימים עבר שר העיר בשער העיר ושמע קול שאון מים, מלוויו אמרו לו כי זהו מעיין גיחון שסתם המלך חזקיה מפני סנחריב, ובהתאם לעצתם ציווה על ר' חיים ויטאל לפתוח את המעיין עד שובו מהמסגד. ר' חיים ויטאל ברח לדמשק (סוריה) ובאותו לילה נגלה אליו האר"י והודיע לו כי ניצוץ שנשמתו הוא של חזקיהו המלך והשר הוא גילגול של סנחריב ואם היה פותח את המעיין היה מקרב את הגאולה, היות וחזקיה סתם את מי גיחון שלא ברוץ החכמים.

השיא את בנו עם בתו של ר' יעקב פינטו. כאשר חזר לצפת הוסמך על ידי מורו האלישיך הקדוש בכ' אלול שנת ה'ש"ג ולאחר כארבע שנים שב לירושלים.

מתלמידיו: ר' אברהם אזולאי, ר' יוסף צמח, ר' ישראל סרוק. מספריו: ספר הגלגולים. עץ חיים. שער הכוונות. שער מאמרי רשב"י. שערי קדושה: על שזכר ועונשו. וכן כתב את ספר החזיונות בספר זה תיאר את חלומותיו. ספר זה דומה מבחינה זו לספרו של ר' יוסף קארו "מגיד מישרים". בספר החזיונות יש גם תיאורים מוחשיים של צפת בימים ההם ובתי הכנסת מועד ומועד. הסתלק ב' ניסן בשנת ה'ש"ס. המהרה"ו נפטר בדמשק וקבור בבית הקברות היהודי שם. ישנם הטוענים כי הרב חיים פינטו העלה את קברו לישראל בקריית מלאכי אולם טענה זו לא הוכחה. ואף ישנה עדות מצולמת מקברו בדמשק.

העלון מוקדש לע"נ:

- צדוק בן חוה ז"ל * שלום בן רבקה ז"ל * זכריה בן מרים ז"ל * אברהם בן טוביב ז"ל * סלח נגדי בן גורגיה ז"ל * אברהם בן משה ז"ל * רחמים חי בן פינה ז"ל * אהרון בן טובה אשר ז"ל * משה בן יהוא עזורי ז"ל * מאיר בן ספיה ז"ל * אברהם בן מרדכי וחנה ז"ל * חיים בן דוד וחנינה ז"ל * הרא"ל בן תמר ז"ל * שלום בן מרגלית ודוד ז"ל * שלום בן רבקה ז"ל * ששון בן מרים ז"ל * מרדכי בן יוסף ואירן ז"ל * דוד בן חתון ז"ל * דב בן עמרם ז"ל * צבי בן רבקה ז"ל * חיים בן סולימאן ז"ל * שושנה בת תמר ע"ה * סלחה בת לוי כמוס ע"ה * רחל בת חיים קעטבי ע"ה * נזחה בת פרהה ע"ה * שרה בכורה בת רחל ע"ה * רות בת רחל ע"ה * יונה בת שמעיה ע"ה * מונבר בת גוהר ע"ה * רחל בת ג'מילה ע"ה * סועד בת דינה ע"ה * יודה בת סמיה ע"ה * שושנה שמעיה בת סעדה ע"ה * רחל חיה בת שרה ע"ה * אורית בת חביבה ע"ה * בצלאל בן רחל ז"ל * סעידה בת נעימה ע"ה * ציפורה בת רחל ע"ה * סעדיה בן יוסף ז"ל * חיים ויקטור בן רחל ז"ל * שמעון בן אמיליה ז"ל * משה בן סלימה וסאלם ז"ל * הרב עובדיה בן יעקב ז"ל * הרב שלמה בן דוד ומרים ז"ל * הרב שלום בן יהיה ז"ל * יחזקאל בן ג'ליט ז"ל * משה בן לאה ז"ל * רחל בת ג'ריה ע"ה * רוינת מנטה בת מרגלית ע"ה
- ת.נ.צ.ב.ה

"תשית לראשו עטרת פז"
 ברכת ישר כח גדול לנב' ראש העיר
 רבי רחמים מלול שיחי'
 שסייע לאברכים תושבי העיר
 לרגל חג הפסח
 ישלם ה' פעלך בבריות איתנה ובכל
 אשר תפנה תשכיל ותצלח
 מוסדות "דרכי תורה"
 ראשי הכוללים, האברכים והנהלת המוסדות

מהנעשה במוסדותינו

- ❖ תכונה רבה ניכרת במוסדות לקראת פתיחת זמן קיץ הבעל"ט. בכולל "דרכי תורה" יעסקו בהל' מליחה, בכולל "שערים המצויינים" ימשיכו לעסוק בהל' שבת, ובכולל "שערי בינה" שבקריית עקרון יעסקו בהל' בשר בחלב. וכל זאת בהכוונתם של ראשי הכוללים שליט"א.
- ❖ בס"ד נוספו אברכים חדשים לכוללים שבמוסדות. אנו קוראים לכל מי שהתורה יקרה בליבו ומאמין שהיא מקור הברכה לבא ולהחזיק בלומדי תורה בעין יפה כפי יכולתו.
- ❖ הננו להזמין את הקהל הקר' לבא ולטעום טעמה של תורה ביום החופש ביום שלישי הבא ולהשתתף ב'בר בי רב' שבו ילמדו יחד עם אברכי כולל "שערים המצויינים" ברח' הרוא"ה 17. ב"ה ימסר שיעור באגדה הלכה ומוסר מאת ראש הכולל הרב רונן גולן שליט"א.

וידעת פי שלום אהליך

כיבוד הורים

הפרדס יוסף (בראשית מד, לא) הביא מעשה מהרבי מקוצק זצ"ל שבא לפניו אדם זקן ומחוסר פרנסה שהתלונן על בניו שהיו בעלי ממון ולא פירנסוהו כראוי, על אף שמסר נפשו בעד גידולם. והשיבו הרב, שכבר בתורה מציוו שאין הבנים מצטערים ומרחמים על אביהם כפי שהאב היה מרחם עליהם. שהרי יהודה אמר (בראשית מד, לא) "והיה כראותו כי אין הנער ומת", ופירש רש"י, שיעקב ימות מגודל הצער כשישמע שבנימין לא חזר ממצרים. ולכאורה מדוע לא אמר שלבנימין ישנם עשרה בנים, שיתכן וימותו מגודל הצער בראותם כי אביהם נשבה במצרים. ומוכת מזה שאין הבנים מצטערים כל כך בצרת אביהם, ורק האב דואג ומיצר על בניו, ולכן הזכיר יהודה רק את צרת אביו. ובטעם העניין כתב הפרדס יוסף (שם) בשם הרבי מאוסטרובצה זצ"ל, שכל הדורות הם כשלשלת ארוכה, וטבע האבות ומידותיהם ירשו הבנים דור אחר דור מאדם הראשון. והנה לאדם הראשון לא היו אב ואם, כיון שנברא מהאדמה, ולכן לא הוטבעו בליבו מסירות הנפש בעד התורים, וממילא לא הושרשה מידה זאת בדורות הבאים. אך לעומת זאת היו לו בנים אשר אהבם וריחם עליהם כרחם אב על בנים, ועל כן נשתרשה מידה זאת בדורות הבאים. והוסיף עוד, כי עפ"י יובן מדוע נצטוו הבנים על כיבוד אב ואם בג' מקומות בתורה, לעומת התורים שלא נצטוו בתורה לכלכל ולפרנס את בניהם. כי ענין גידול הבנים ואהבתם חקוק בנפש האדם עוד מטבעו של אדם הראשון, וממילא פשוט שיעשו כן, ואין צורך לצוות על כך. אך מאידך גיסא אין זה טבעו בנפש האדם להתמסר להוריו, ועל כן ישנו ציווי מיוחד בעשרת הדברות על כיבוד אב ואם, ומעשה נבין כי חרף היותה של מצוות כיבוד הורים מצוה חלית, מ"מ יבוא הבן להתרפות מכבודם הראוי, עקב ענינותו ועסקיו. ואף כי גם הוריו לא הניחו מלדאוג לו חרף הקשיים שפקדו אותם ושאר עסקיהם, מ"מ לימדונו חז"ל שהבנים אינם מתמסרים לאביהם ולאיהם, כפי שהאב והאם התמסרו בעבורם. אך באמת המעלה הראויה לבן ובת מכירי טובה, להתמסר לצרכי הוריהם ללא לאות, כדי להשיב להם ולו במעט על כל אשר העניקו להם רבות בשנים.

כתובת המערכת: רח' מרגולין 12, רחובות הטל' 08-9452903. פקס: 08-9452903. דוא"ל: salami1@bezeqint.net

שאלות לבית ההוראה: הרה"צ אמנון לימואי שליט"א - 052-7656488 הרה"צ אביחי יששכר שליט"א - 050-4130321

מפעילויות ביהמ"ד: כוללים לאברכים מצויינים • בימד להוראה לרבנות • כולל ערב • כולל הדף היומי • הנצחה לעני הנפטרים. תרומות בעבור מצות החזקת התורה וכן להקדשות והנצחות בעלון ניתן להפקיד בבנק הדואר ח-ן 8795528 דרכי תורה